

МУГАЛЛИМ ҲӘМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛДІРІЛЕНДІРИҮ

№ 1-1 2020 жыл

ISSN 2181-7138

Илимий-методикалық журнал

Редактор:
A. Тилегенов

Шөлкемлестириүшілер:
Қарақалпақстан Республикасы
Халық билимленидириү
Министрлигі, ӨЗПИИИ
Қарақалпақстан филиалы

Редколлегия ағзалары:

Максет АЙЫМБЕТОВ
Нагмет АЙЫМБЕТОВ
Аманжол АЯПОВ
Өсербай ӘЛЕҮОВ
Байрамбай ӨТЕМУРАТОВ
Қадирбай БЕКТУРДИЕВ
Аскар ДЖУМАШЕВ
Амангелди КАМАЛОВ
Сарсен КАЗАХБАЕВ
Сабит НУРЖАНОВ
Уролбай МИРСАНОВ
Айдын СУЛТАНОВА
Норбек ТАЙЛАКОВ
Тажибай УТЕБАЕВ
Бекзод ХОДЖАЕВ
Гулрухсөр ЭРГАШЕВА

Өзбекстан Республикасы
Министрлер Кабинеті
жанындағы Жоқарғы
Аттестация Комиссиясы
Президиумының 25.10.2007
жыл (№138) қаравы менен
дизимге алынды

Қарақалпақстан Баспа сөз ҳәм
хабар агентлигі тәрепинен 2007-
жылы 5-мартта дизимге алынды
№OA-044-санлы гүйалық
берилген.
Мәнзіл: Некис қаласы,
Ерназар Алакөз көшеси №54
Тел.: 224-23-00
e-mail: uzniiipnkkf@mail.uz,
mugallim-pednauk@mail.uz
www.mugallim-uzliksiz-bilim.uz

Журналга келген мақалаларға жуіап қайтарылмайды, журналда жарияланған мақалалардан
алынған үзіндилер «Мугаллим ҳәм үзликсиз билимленидириү» журналынан алынды, дең корсетилиши
шарт. Журналға 5-6 бет көлеміндегі материалдар еки интервалда TIMES NEW ROMAN шрифт-
тіндеге электрон версиясы менен бирге қабыл етіледі. Мақалада көлтирилген маглыұматтарға автор
жуіапкер.

МАЗМУНЫ

ТИЛ ҲЭМ ӘДЕБИЯТ

Бурханов А.А. Лингвистические особенности русского просторечия	4
--	---

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Абдуллаев А.А. Халқ ўйинларидан фойдаланиш ўқувчиларни баркамол қилиб тарбиялаш йўллари	10
Вайсова Ё.М. Баркамол шахс тарбиясини ташкил этишда педагогик технологияларнинг ўрни	13
Ўтаев А.Й. Интеграцияли таълим имкониятлари	16
Ахмадалиев Б.С., Матмуродов А.К. Талабаларнинг технология фанларни ўқитилиши самарадорлигини ошириш йўллари	19
Абдурахманова Ж.Н. Инновацион тажриба майдони – “мақтаб–лаборатория”нинг таълим тизимидағи ўрни	22
Кадирова X.А. Бўлажак ўқитувчиларда халқ оғзаки ижоди асосида ўқувчиларни маънавий –аҳлокий тарбиялаш фаолияти ва қасбий муҳим сифатлари	26
Абдиримова И.К. “Педагогик таълим инновацион кластери” - мақсадлар умумийлиги ва манфаатлар хусусийлиги ҳақида	31
Кошанова Н. М. Синф мураббийлари фаолияти самарадорлигини оширишда педагогик таълим кластерининг ўрни	35
Тилакова М.А., Эшманова Н.Н. Креативлик қобилиятини ривожлантириш механизmlари	42
Тоштемирова С.А. “Мактаб–лаборатория” инновацион тажриба-синов майдончаларидан “иктидор” лойиҳасини шакллантириш механизmlари	46
Ходжамкулов У.Н. “Мактаб - лаборатория” инновацион тажриба майдончаси	53
Тоштемирова С.А. Таълим сифати самарадорлигини оширишда инновацион гояларнинг аҳамияти	56
Умарова З.А. Педагогик жараёнда зиддиятларнинг олдини олиш ва ҳал қилиш имкониятлари	62
Мусурманов Р., Қодирова X.А. Оилада фарзанд тарбияси муаммолари	66
Жўманова Ф.У. Ёшларда ватанпарварлик ҳисларини шакллантириш усуллари	68
Шернаев А.Ў. География дарсларида самарадорлигини оширишда хариталардан фойдаланишинг аҳамияти	71
Эрназарова Г.О. Акмеологик ёндашув таълим жараёнини ривожлантириш сифатида	75
Якубова М.Ю. Умумтаълим мактаблари ўқувчиларида креативликни такомиллаштириш	78
Ўтаев А.Й., Бурханов А.А. Функция учителя на уроках русского языка в узбекской школе ..	81
Абдулахатов А.Р., Ҳудойберганов. Ж.С., Қурбонова М.Э. Образовательный кластер - как ресурс инновационного развития региона	84
Исламова М.Ш. Место психологических услуг в личном развитии	89
Абдужалилова Ш.А. Трансформация принципов семейного воспитания	91

МИЛЛИЙ ИДЕЯ ҲЭМ РУЎХИЙЛЫҚ ТИЙКАРЛАРЫ, ТАРИЙХ, ФИЛОСОФИЯ

Шарипов М.Л. Ёшлар маънавиятини юксалтиришда Ҳусайн Воиз Кошифий аҳлоқ фалсафасининг аҳамияти	94
Abduxamidov S .M. SHarq xalqlari ma’naviy hayotining yuksalishida so’fiflik ta’limotining o’rni	98

Абдижалилова Ш.А., Кадирова Х.А., Кадирова А.А. Халқ педагогикасида миллий дүнёкашын шакллантириши	102
---	-----

ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА

Эшқораев Қ.А., Норкұлов А.Ғ., Наримбетова З.А. Математика фани тұғараларини ташкил этиш ва ўтказиш бойынча услугбий тавсиялар	106
Солаева М.Н., Эшқораев Қ.А., Сейтов А.Ж. Баъзы бир мисолларни ажайиб лимитлар ёрдамида ионананавий услугблардан фойдаланиб ечиш усууллари	109
Халмұхамедова М.А. Нақшбандия тарықаты воситасида талабаларнинг касбий компетентлігінің тәкомиллаштырылыш (технологоқ таълим мисолыда)	113
Radjabov B.SH., Matmurodov A.K., Abdullayev SH. A. Aniq emas integralni xisoblash usullari mavzusini oʻqitishda klaster metodidan foydalanish	118

БАСЛАЙШ КЛАСС, МЕКТЕПКЕ ШЕКЕМГИ ТӘРБИЯ

Болиева Л.Ш. Мактабгача таълимда соғлом турмуш тарзини яратында халқ ўйинлари	122
Шанасирова З.Ю. Мактабгача таълим мазмунини оширишда замонавий технологиялардан фойдаланишда кластер тизими	125
Каримжонов А., Жабборова О.М. Бошлангич синф ўқитувчиларининг компетентлик фаолиятини ривожлантиришнинг динамик тизими	128
Муталова Да.А. Мактабгача таълимда интерактив методлар – сифат ва кластер самарадорлик омили	131
Жабборова О.М., Аҳмедова Н.Ш. Бошлангич таълим ислоҳотлари ва кластер методи	133

ФИЗИКАЛЫҚ ТӘРБИЯ ҲӘМ СПОРТ

Амонов А. Ўзбекистонда спорт машъяласи маросими уч боскичли оммавий спорт-соғломлаштыриш ишлари тизимининг ижтимоий мотивациян асоси сифатида	138
Расулов З.П. Тренерга хос касбий тайёргарликни тәкомиллаштыришнинг назарий асослари	143
Абдулахатов А.Р., Очилов Э.О. Олий таълим муассасалари талабаларига курашнинг тарбиявий аҳамиятини ўргатищ ийўллари	148
Маматкулов Р.С., Хамраева М.Т. Практическая подготовка и особенности его организаций в педагогических университетах	151
Ачилов Т.С., Жўрабоев М. М. Профессиональная подготовленность специалиста по физической культуре и спорту	156

билин ота, қизлар билан она фикрдош-сирдош бўлишлари, бола кўнглидаги хоҳишистакларини ҳеч тортинмай изҳор этишга ўргатинг. Оилада шундай маънавий мухит яратиши лозимки, ҳамма ўз эрк-хуқуки доирасида фаолият олиб борсин. Ҳеч қаҷон бола фикрини бўғмаслик, унинг фикрлари нотўғри бўлган тақдирда ҳам охиригача тинглаш ва ётиғи билан тушунтиришдан эринмаслик керак. Ана шундагина ҳар бир оиласдан юксак маънавиятли, иродаси бутун, замонавий баркамол шахс камол топади.

Биринчи Президентимиз Ислом Каримов “Ҳар қайси миллатнинг ўзига хос маънавиятини шакллантириш ва юксалтиришда, ҳеч шубҳасиз, оиласнинг ўрни бекиёсдир. Чунки инсоннинг энг соф ва покиза туйгулари, илк ҳаётий тушунча ва тасаввурлари биринчи галда оила бағрида шаклланади. Боланинг характеристики, табиати ва дунёқарашини белгилайдиган маънавий мезон ва қарашлар – яхшилик ваэзгулик, олижаноблик ва меҳр-оқибат, ор-номус ва андиша каби муқаддас тушунчаларнинг пойдевори оила шароитида қарор топиши табиийдир”, деб ёзди “Юксак маънавият – енгилмас куч” асариди.

Юқоридаги тавсияларга амал қилиш оиласдан фарзанд тарбиясини тўғри ташкил этиш учун хизмат қилишига ишонамиз. Чунки кўп йиллик илмий изланишлар ва ҳаётий тажрибаларимиз ана шундай хулосаларни чиқаришимизга асос бўлди.

Адабиётлар

1. Ислом Каримов “Юксак маънавият – енгилмас куч” Т.: “Маънавият” – 2008. 52- Б.
2. Мусурмонов Р. “Одобли бола -элга манзур” Т.: “Қотортол-Камолот” 2000.

РЕЗЮМЕ

Мазкур мақолада оиласдан фарзанд тарбиясининг мухим жиҳатлари ёритилиб, ота-оналар учун тавсиялар берилган.

РЕЗЮМЕ

В статье освещены важные аспекты воспитания ребенка в семье.

SUMMARY

The article highlights the important aspects of raising a child in the family.

ЁШЛАРДА ВАТАНПАРВАРЛИК ҲИСЛАРИНИ ШАКЛАНТИРИШ УСУЛЛАРИ

Жуманова Ф.У.

*ТЧДПИ "Педагогика ва менежмент" кафедраси мудири,
педагогика фанлари номзоди*

Таянч сўзлар: Ватан, Чамбил эли, мухаббат, она-юрт, гоҳо торайган, гоҳо кенгай-ган маскан, манзил тасаввур серӯт яйловни, Ўзбекистонни мўъжизалар диёри, жаннатдек мамлакатдир.

Ключевые слова: Родина, страна Чимбил, любовь, родина-мать, иногда сокращается, а иногда расширяется, место это живописное пастбище, Узбекистан- страна чудес, райская страна.

Key words: Homeland, love, motherland, sometimes shrinking and sometimes enlarged, gorgeous pasture, Uzbekistan is a land of wonders, like paradise.

Ватан атамаси аслида арабча сўзи бўлиб, она-юрт маъносини билдиради. Ватан тушунчаси кенг маънода ва тор маънода ҳам кўлланилади. Халқ вакиллари жамулжам яшаб турган, уларнинг аждодлари азал-азалдан истиқомат қилган ҳудуд назарда тутилса, бу кенг маънодаги тушунча. Киши тугилиб ўстган уй, маҳалла, кишлоқ

назарда тутилса, бу тор маънодаги тушунча. Ҳазрати Алишер Навоий Ватан тушунчасини она-юрт, ўрин, туғилиб ўстган жой, маскан, манзил маъноларида ишлатгандар. Шунингдек, Ватан калимаси бадиий адабиётда кўчма маънода кўнгил мулкининг маскани тарзида ҳам қўлланилади.

Ватан тушунчаси тарих давомида ижтимоий-иқтисодий таракқиёт муносабати билан ўзгариб, кенгайиб, ривожланиб, бойиб келган. Масалан, ибтидоий жамоа тузуми шароитида муайян қабила яшаган жой ўша қабиланинг Ватани саналган. Жондош ва тилдош қабилаларнинг узвий иттифоқидан элат пайдо бўлган, элат яшаган худуд эл деб атаглан. Масалан, ўзбек ҳалқ достонларида Чамбил эли ибораси кўп учрайди. Муайян худуд доирасида марказий бошқарувнинг пайдо бўлиши билан Ватан тушунчаси элат, яъни ҳалқ ва давлат тушунчаларини ўзига камраб олган.

Ўзбекистон Республикаси ўзбек миллиатининг Ватани. Бу ўринда давлат ва Ватан айни бир маънони ифодалайди, яъни Ўзбекистон Республикаси деганимизда Ватанимизни тушунамиз. Ватан дегандан Ўзбекистон Республикасини идрок этамиз.

Ватан тушунчасининг қарови турли тарихий давлардага турлича бўлган, ҳудуди ҳам ҳажман ўзгариб турган: гоҳо торайган, гоҳо кенгайган, лекин бу ўзгаришлар нисбийдир.

Қадим маданий ва тараққий ўлкалардан бири кўхна Хуросондир. Азал-азалдан бу диёрда туркий ва форсий ҳалқлар яшаб келишган ва ҳозир ҳам турмуш кечирмоқдалар. Айниқса, темурийлар давридаги, хусусан, Шоҳруҳ Мирзо ва Султон Ҳусайн Бойқаро замонидаги Хуросонни билмай, ўрганмай, кўз олдимизга келтирмай туриб, ўзбек ҳалқини, унинг салоҳияти ва тарихини яхлит тасаввур килиб бўлмайди. Сўз сultonи, яъни малик ул-қалом Лутфий, Ҳожа Ахмад Яссавий авлодларидан мавлоно Отойи, ўзбек ҳалқининг даҳо шоири ва мутафаккири Алишер Навоий, атокли мусаввир Камолиддин Беҳзод каби буюк зотлар шу тупроқда дунёга келганлар. Тарих тақозоси билан эндилиқда тарихий Хуросон ҳудуди уч мустақил давлат - Эрон, Афғонистон ва Туркманистон давлати таркибида.

Афғонистоннинг шимолий вилоятларида 3 миллиондан ортиқ ўзбек яшайди. У жойлар бизлар учун тарихий Ватан хисобланса, афғонистонлик ўзбеклар учун ҳам тарихий, ҳам асл Ватандир.

Ҳозир Туркияда 3 миллиондан ортиқ, Саудия Арабистонида 700 мингга яқин ўзбеклар яшамоқда. Улардан Туркистондан бош олиб кетгандлари Туркистонни, Афғонистондан хижрат килгандлари Афғонистонни ўзларининг тарихий Ватанлари деб биладилар, ҳамиша шу ёкларга қалбан интиладилар.

Тарихий Ватан тушунчасига янада аниқлик киритиш мақсадида энди бошқа қитъя ва минтақалар, ўзга ҳалқларга оид мисоллар келтирамиз.

АҚШда яшайдиган негрлар учун Африканинг ўзи ёки аждоди туғилиб ўстган бирор мамлакати, япон учун Япония, немис учун Олмония, хинд учун Хиндистон тарихий Ватан хисобланади. АҚШлик ўзбеклар ота-боболарининг Юти бўлмиш Туркистонни тарихий Ватанимиз деб билишибди. Асримиз 30 йилларининг бошларида Украинанинг Херсон, Николаев, Одесса вилоятларига “кулок” деб сургун килинган ўзбек деҳқонлари ва уларнинг авлодлари Ўзбекистонни тарихий Ватанимиз деб биладилар. 1941-1945 йиллардаги уруш даврида Ўзбекистонга кўчириб келтирилган украинлар ҳамда уларнинг фарзанду неваралари Украинани тарихий Ватанимиз дейдилар. Ҳозирги кунда Ўзбекистонда тенг хукуқли фуқаро сифатида истикомат қилаётган арман учун Арманистон, туржи учун Гуржистон, рус учун Россия, корейс учун Корея Ҳалқ Демократик Республикаси ёки Корея Республикаси тарихий Ватан экани табиий ҳол. Чунки ҳар бир одам ўз Ватан тупрогининг бир зарраси. Бу зарра

асрлар давомида шаклланади ва яна асрлар бўйи одам қон томирларида қолаверади, наслдан-наслга ўтаверади.

Маълумки, Туркманистонда ярим миллион, Козогистонда 600 мингдан ортик, Қирғизистонда 800 мингга яқин ўзбек яшайди. Тожикистон фуқароларининг 25 фоизга яқинини ўзбеклар ташкил этади. Бу мустакил ва суверен республикалар у ердаги ўзбеклар учун ҳам тарихий, ҳам асл Ватан мақомида.

Хар бир одам, яхлит олганда бутун ҳалқ, ўз Ватанини чукур билса, теран томирлари қаерларга бориб етиши ва туташганини яхши англаса, бугунини теранроқ ҳис этади ва қадрига етади, келажагини ёрқин кўра билади. Тарих мисоли дараҳтнинг ўқилдизи. Пойдеворсиз иморат бўлмаганидек, ўқилдизиз дараҳт юксакликка бўй чўза олмайди, бўронларга дош беролмайди.

Хамма ҳам Ватан нима эканини ҳис эта оладими? Бирор учун Ватан бу уй-жой, бола-чақа, бошқаларга эса тўкин-сочин яшаш учун кулай жой, ундейлар учун қаерда яшаш осон бўлса, ўша ер Ватан. Бутун ер юзини Ватаним деб билувчи кимсалар ҳам бор, албатта. Уларни одатда космополитлар деб атайдилар. Оддий ҳалқ ибораси билан айтсан, уларни беватанлар ҳам дейиш мумкин. Тарихий Ватанини, аждодлари хотирасини унугтиб юборган кимсалар, ўзлари хозирда яшаб турган мамлакатларига ҳам садоқатли фуқаролар бўлолмайдилар. Чунки ҳақиқий фуқаро бўлиш учун, энг аввало, чин инсон бўла олиш шарт. Ўтмишини унугтганнинг келажаги ҳам бўлмайди. Одам хотириаси билан одам, хотира мавжудотлар орасида факат одамга хос фазилат. Тарихий Ватанини эслаш, қўмсаш инсоннинг маънавиятини белгиловчи асосий омиллардан. Тарихий Ватанини ёдидан чиқарган одам яшаб турган жойининг ҳам қадрига етмайди. Бу Юрт бошига бирор ноҳушлик тушса, дарҳол у ерни тарк этиб, бошка қулайроқ ерга кета қолади, тириклиқ учун кулайроқ жойни танлайди.

Ватан ҳисси - муқаддас туйғу. Биз қалам ахли сифатида ўзбек ҳалқини озмикўпми биламиз ва унинг фазилатини бўрттиришга мойил ҳам эмасмиз, лекин иймонимиз комил ва ишонамизки, ана шу ҳалқ рўйи заминнинг маънавий оламига ўзига хос ва теран, жумлаи жаҳон учун муҳим бўлган муайян нарсаларни бергани аниқ. Шулардан биринчиси Ўзбекистон. Ўзбекистонни ўзбек ҳалқи ўз меҳнати, акл-идроқи билан яратган! Ўзбекистонни мўъжизалар диёри, жаннатдек мамлакат дейдилар. Бу гўзал Ватан осмондан таппа-тайёр ҳолда ўзича ерга тушиб қолмаган. У тинимсиз ва фидокорона меҳнат билан, ҳаш даҳоси билан бунёд этилган.

Қадимшунос аллома - академик Яхё Ғуломовнинг тадқиқотига кўра бундан уч минг йиллар илгари аждодларимиз Чирчик дарёсини тўғон билан тўсіб, кетмон билан ариқ қазиб, Тошкентта сув олиб келганлар, воҳани обод қилганлар. Бу одам меҳнати билан қазилган катта ариқ Бўзсув. Ҳозирги кунда Бўзсувни, унинг ирмоқ ва тармоқлари бўлмиш Корасув, Золариқ, Салор, Кайковус, Анҳор, Қиҷириқ, Қорақамиш ва шу кабиларни кўпчилик сунъий сугориши шаҳобчалари - каналлар эканини тасаввур ҳам килмаса, ажаб эмас. Бундай мисолларни Самарқанду Бухородан, Қашқадарё-ю Сурхондарёдан, Сирдарё-ю Жиззахдан, Хоразму Қорақалпостондан кўплаб келтириш мумкин. Катта Фарғона канали қазилишининг ўзи бир достон!

Ҳа, Ватан ҳисси - шу Ватанинг эгаси бўлмиш ҳалқни билишдан, унинг қадрига етишдан, нималарга қодир бўлганини тан олишдан, буюклигини эътироф этишдан бошланади. Ватан ва ҳалқ эгизак, муштарак тушунча. Бирини ҳис этиш учун иккинчиини билмоқ керак.

Ватан ҳисси - бу Ватанин ҳимоя килиб, Ватан дея фидо бўлган Тўмарис, Широқ, Спитамен, Нажмиддин Кубро, Солиҳбек додҳо, мулла Алимқул додҳо сингари юзлаб шерюракларни эслаш лозим. Томирида охирги томчи қони қолгунча душманга қарши

курашган Жалолиддин Мангуберди, Темур Малик, Абдумалик Тўра, Курбонжон додҳо, Шермуҳаммадбек, Мадаминбек, Иброҳимбек, Намоз ботир сингари бўйсунмас баҳодирларнинг номларини ёдга олиш ва уларнинг Ватан олдидаги тўрганинг қаҳромонларини ёшларимизга тушинтириш энг аҳамиятли вазифалардан саналади.

Адабиётлар:

- 1 Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққиёт йўлимизни қаътият билан давом эттириб, янги боскичга кўтарамиз - Тошкент: “Ўзбекистон” 2017.-592 б
2. Каримов И.А. Юксак маънавият енгилмас куч. –Т.: Маънавият 2008 й.
3. Авлоний А. Туркий гулистон ёхуд-ахлоқ. -Т.:Ўқитувчи 1992.
4. Иброҳимова(муаллифдош). Ватан туйгуси. -Т.: 1997.
5. Кайковус. Қобуснома.-Т.: Ўқитувчи.2011.
6. Маҳқамов У . Ахлоқ-одоб сабоқлари. -Т.: Фан,1994.
- 7.Х.удойқулов Х. Ж. “Педагогика-психология”. –Т.: Джис-прес. 2011.
- 8.Худойқулов Х. Ж. Одоб-ахлоқ ва тарбия дурдоналари. –Т.: ТТЙМИ. 2010.
9. Худойқулов Х.Ж.ва бошқалар. “Миллий гурур-маънавий комиллик мезони. ”. –Т.: Джис-прес. 2011

РЕЗЮМЕ

Мақолада ёшларни ватанпарварлик хиссларни шакллантиришда илмий меросидан фойдаланиш технологиясини такомиллаштириш ўз аксими топган.

РЕЗЮМЕ

В статье раскрыта технология формирования чувства патриотизма у молодёжи с помощью научного наследия

SUMMARY

The article describes the improvement of technology for the use of scientific heritage of young people in the formation of patriotic feelings.

**ГЕОГРАФИЯ ДАРСЛАРИДА САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШДА
ХАРИТАЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ АҲАМИЯТИ**

Шернаев А.Ў.

Тошкент вилояти Чирчиқ давлат педагогика институти Табиий фанлар факультети ўқитувчиси

Таянч сўзлар: таълим, тарбия, педагогика, ўқувчи, ўқитувчи, харита, тушунча, технология, малака, кўнікма, тасаввур, таққослаш, солишишириш, такомиллаштириш, ривожлантириш, рельеф, денгиз.

Ключевые слова: образования, обучение, педагогический, читатель, учитель, карта, концепция, технология, квалификация, способность, воображение, сравнивать, сравнивать, улучшение, развитие, рельеф, море.

Key words: education, upbringing, pedagogy, the reader, teacher, the map, understanding, technology, qualification, aptitude, imagination, comparison, to compare, improvement, development, release, the sea.

Бутунги кунда таълим тизимиға илғор педагогик технологияларни жорий этишга катта эътибор берилмоқда. География фанини ўрганишда хариталар катта аҳамиятга эга бўлиб, ўз навбатида барча географик тадқиқотлар ҳам хариталар воситасида амалга оширилади.Харита география ўрганидиган барча предмет ва ҳодисалар хақида ҳикоя қиласиди, хариталар географик маълумотларни тез, аниқ ва лўнда қилиб ҳикоя